

De voorzitter van de Tweede Kamer  
der Staten-Generaal  
Postbus 20018  
2500 EA Den Haag

Uw brief van	Ons kenmerk	Contactpersoon	Zoetermeer
-	ICT/B/2001/24944		14 juni 2001
Onderwerp		Doorkiesnummer	
Nadere informatie Onderwijs on line			

Tijdens het algemeen overleg op 7 juni hebben wij gesproken over *Onderwijs on line*. Van de kant van uw Kamer is het voorstel gedaan de behandeling over dit onderwerp voort te zetten. Ter voorbereiding op dit overleg doe ik u deze brief toekomen. Het eerste deel van de brief gaat over de vragen die nog openstaan rond het onderwerp "kennisnet", in het tweede deel worden de overige onderwerpen behandeld.

### **Kennisnet**

Het onderwerp reclame en kennisnet is tijdens het algemeen overleg uitgebreid besproken. Naar mijn overtuiging liggen onze opvattingen niet ver uit elkaar. Deze brief wil ik graag benutten om mijn opvattingen hierover preciezer uiteen te zetten. Ik maak hierbij onderscheid tussen de portalsite kennisnet en het internet.

#### ***www.kennisnet.nl***

De portalsite [www.kennisnet.nl](http://www.kennisnet.nl) bestaat uit twee ringen.

1. De pagina's waar de stichting kennisnet i.o. zelf inhoudelijk voor verantwoordelijk is.
2. De pagina's van content-leveranciers die via een aansluiting hun informatie en diensten binnen de kennisnetomgeving aanbieden. Voorbeelden hiervan zijn: de pagina's van de educatieve uitgeverij, de homepages van scholen, besturenorganisaties, stichtingen etc. met content en informatie van/voor scholen.

Het eerste deel (de eerste ring) is de volledige verantwoordelijkheid van de stichting kennisnet i.o.. Hierop worden pagina's aangeboden waarvoor de redactionele verantwoordelijkheid bij de stichting i.o. ligt. Mede naar aanleiding van het debat met de Kamer heb ik nogmaals benadrukt dat reclame op dit deel niet aan de orde is.

Op het tweede deel (de tweede ring) zijn de zeer strikte bepalingen van het handvest kennisnet van toepassing. De pagina's waar educatieve software wordt aangeboden bijvoorbeeld. Op deze manier ontstaat een goed evenwicht tussen de vrijheid van contentleveranciers om de redactie over hun eigen pagina's te voeren en de algemene fatsoensregels en gedeelde normen en waarden zoals die bij een publieke instelling als kennisnet horen.

### ***Internet en filters***

Dan is het internet zelf in feite de derde ring. Het handvest heeft geen betrekking op internet. Wel heb ik een aantal acties opgestart om scholen in staat te stellen hun verantwoordelijkheid voor de toegang tot het internet vanuit de school waar te maken. In de eerste plaats betreft dit een signaal dat wordt gegeven als een gebruiker van kennisnet naar een internetsite gaat. Naar verwachting is deze voorziening nog dit najaar gerealiseerd. Daarnaast hebben scholen de mogelijkheid filters in te stellen om toegang tot ongewenste delen van het internet te beperken. Deze filters stellen de scholen in staat om naar eigen inzicht informatie van kennisnet te filteren. Zoals ik u op 7 juni al aangaf kan kennisnet ongewenste inhoud op internet niet centraal filteren. Bij centrale contentfiltering dreigt al snel strijdigheid met de Grondwet. Contentfiltering is een verantwoordelijkheid van de school. Deze kan zelf de sterkte van de filter bepalen. Op die manier wordt aangesloten bij de aard en kenmerken van die school en bij de afwegingen die op school met ouders worden gemaakt.

Als minister ben ik verantwoordelijk voor het faciliteren van scholen voor contentfiltering. In de kennisnetomgeving worden leveranciers van filters uitgenodigd om hun filters aan scholen aan te bieden. Daarvoor schep ik de technische faciliteiten die het voor scholen gemakkelijk maakt van een filter gebruik te maken voor hun internetverkeer. Een school krijgt zo de volledige vrijheid bij het vaststellen en implementeren van het eigen filteringsbeleid. Deze voorziening is naar verwachting dit najaar gerealiseerd.

### ***Conclusie ten aanzien van reclame***

De inhoud van de tweede ring is van doorslaggevend belang voor het succes van de portal-site. Alleen met een omvangrijk gecontroleerd aanbod biedt [www.kennisnet.nl](http://www.kennisnet.nl) toegevoegde

waarde ten opzichte van het internet. Het is dan ook van groot belang om zoveel mogelijk content-leveranciers binnen het domein kennisnet te krijgen. De snelheid van de toegang tot de informatie is binnen dit domein gewaarborgd. Bovendien biedt dit voor scholen een geordende toegang van het aanbod binnen de beveiligde kennisnetomgeving. Zo kunnen scholen hun leerlingen veilig gebruik laten maken van het aanbod op het domein kennisnet. Het biedt gebruikers de informatie die ze nodig hebben voor hun leerproces.

Als reclame principieel wordt verboden, dan dreigt het gevaar dat content-leveranciers hun aanbod niet binnen de kennisnetomgeving beschikbaar willen stellen. Zij zullen hun aanbod ontsluiten via internet. Kennisnet dreigt dan slechts een startpagina voor het internet te worden. Voor scholen ontbreekt op die manier de gegarandeerde snelheid. Bovendien is het aanbod op het internet niet getoetst aan algemene regels van fatsoen, zoals die in het handvest zijn neergeslagen.

Met andere woorden als op de tweede ring onvoldoende content terug te vinden is zullen de gebruikers veelal direct het internet op moeten. Daar gelden voor reclame nauwelijks regels.

### ***Beveiliging kennisnet***

Ook over het onderwerp beveiliging is ook in het algemeen overleg gesproken. Met filtersoftware is het mogelijk gegeven het internet aanbod de toegang tot bepaalde informatie af te sluiten. Beveiliging is erop gericht vijandig gedrag, "aanvallen van buiten", tegen te gaan.

Naast filtering is er beveiliging op kennisnet. Kennisnet kent op dit moment een centrale beveiliging. Dat betekent dat er een centrale *firewall* om kennisnet heen staat die kennisnet beschermt voor 'aanvallen' van buitenaf. Deze beveiliging is voor iedere school even zwaar en blijkt in de praktijk soms hinderlijk voor afzonderlijke scholen. Ik ben op dit moment bezig met een onderzoek naar de mogelijkheden van decentrale beveiliging; firewalls op school in plaats van een centrale firewall. Belangrijke randvoorwaarde is dat het scholen geen of nauwelijks extra beheerslast mag opleveren, terwijl een school volledige vrijheid heeft bij het vaststellen en implementeren van het eigen beveiligingsbeleid.

Voor beide onderwerpen heb ik in totaal een bedrag van 50 miljoen op mijn begroting gereserveerd. Bij de volgende voortgangsrapportage informeer ik u over mijn aanpak en de voortgang op dit onderwerp.

### ***De samenstelling van de Raad van Toezicht***

Door een deel van de Kamer is tijdens het algemeen overleg benadrukt dat zij de positie van "het onderwijs" in de raad van toezicht van de stichting kennisnet versterkt willen zien. Ik heb begrip voor de mening van de Kamer op dit punt. Na overleg met de oprichters van de stichting kennisnet is besloten tot wijziging van de samenstelling van de raad van toezicht. Van de zeven leden zullen er vier rechtstreeks uit het onderwijsveld afkomstig zijn. De meerderheid van de raad van toezicht zal daarmee bestaan uit leden die de onderwijswereld vertegenwoordigen. Het onderwijsveld heeft

zelf aangegeven behoefte te hebben aan deskundigheid uit het bedrijfsleven en de internetwereld. De personen die in de Raad van Toezicht zitting hebben, kunnen geen zakelijke relatie met de stichting kennisnet hebben. Met een dergelijke samenstelling van de raad van toezicht ligt de zeggenschap bij het onderwijs terwijl de betrokkenheid van het bedrijfsleven is gewaarborgd.

**Statutenwijzigingen**

Door de Kamer zijn ook voorstellen gedaan om in de statuten zelf op te nemen dat bij wijziging van de statuten toestemming van de Minister nodig is. In de subsidiebeschikking heb ik laten opnemen (in artikel 5 lid 4) dat voor het wijzigen van de statuten de stichting een verklaring van geen bezwaar moet aanvragen bij de minister. Bij het verzuimen hiervan kan de subsidie worden stopgezet of verminderd, en kunnen zelfs onterecht verstrekte subsidies worden teruggevorderd. Een verklaring van geen bezwaar voor een fusie is niet nodig, daar voor een fusie een statutenwijziging benodigd is.

**Resultaten en planning van de uitrol**

Ook waren er vragen van uw kant naar de precieze gegevens over de uitrol van kennisnet. Een dergelijk overzicht is als bijlage aan deze brief toegevoegd. De meest actuele gegevens zijn beschikbaar op <http://servicepunt.kennisnet.nl>. Overigens hecht ik er waarde aan dat nl.tree mij nogmaals heeft verzekerd zich aan de bepaling in het contract over de uitrol te zullen houden.

In het geval nl.tree of OCenW zich niet houdt aan de contractuele afspraken treedt een boeteregeling in werking. De boeteregeling die is vastgelegd in het contract is zeer gedetailleerd. Het zou te ver voeren deze hier volledig uiteen te zetten. Op hoofdlijnen komt de regeling op het volgende neer:

- Nl.tree betaalt voor iedere maand dat een onderwijssector te laat wordt opgeleverd een boete. In de eerste 4 maanden van dit jaar was dat ongeveer fl. 700.000,-. Deze middelen vloeien terug naar OCenW en worden aangewend voor de uitvoering van het project *Onderwijs on line*;
- Daarnaast is er een *service level agreement* afgesproken. Dit betreft de beschikbaarheid van de individuele aansluiting en van de internetdienstverlening, alsmede de capaciteit per aansluiting. Als deze afspraken niet worden nagekomen moet nl.tree volgens de overeenkomst een boete betalen aan OCenW. Omdat de school de partij is die hier het meest nadeel van ondervindt vindt restitutie plaats aan de betreffende school.

Ik ben ervan overtuigd dat met de huidige afspraken nl.tree er alles aan zal doen om de uitrol tijdig te realiseren. Dit is onlangs opnieuw bevestigd tijdens mijn overleg met de voorzitter van de Raad van Commissarissen van nl.tree.

**Toekomst kennisnet**

Verder is gevraagd of de termijn van subsidiëren van de stichting kennisnet wel in overeenstemming is met het debat over de toekomst van ict in het onderwijs. Laat ik voorop

stellen dat het onderwijsveld behoefte heeft aan een inhoudelijke portalsite. De markt voorziet en voorziet hier niet in. Daarom is het nu nodig om de ontwikkeling van [www.kennisnet.nl](http://www.kennisnet.nl) (de eerste twee kringen) mogelijk te maken. Daarmee krijgt [www.kennisnet.nl](http://www.kennisnet.nl) tot 2005 de kans om uit te groeien tot de site van en voor het onderwijs. Uiteraard zal wanneer de omstandigheden sterk veranderen tot heroverweging van de hoogte en wijze van subsidiëring kunnen worden overgegaan. De scholen zouden dan kunnen aangeven dat zij het geld, dat bedoeld is voor de portalorganisatie en de bijbehorende diensten, zelf willen ontvangen. In mijn subsidiebeschikking heb ik in de toelichting aangegeven dat het mogelijk is dat de minister in overleg met de onderwijsorganisaties kan besluiten de subsidie te laten inzakken in de lumpsum van de scholen.

Zoals toegezegd zal, in overleg met de onderwijsorganisaties, één jaar na oprichting van de stichtingen kennisnet en ICT op school een evaluatie plaatsvinden over het functioneren van beide stichtingen naast en met elkaar. De Kamer zal deze evaluatie ontvangen.

In het najaar zal ik u informeren over mijn voornemens voor de toekomst van de infrastructuur gebaseerd op de wensen van de scholen, de technische mogelijkheden, het aanbod en het presteren van [nl.tree](http://nl.tree).

### **Overige onderwerpen**

#### ***Betrokkenheid maatschappij en bedrijfsleven***

De suggesties van de Tweede Kamer over de wijze waarop verschillende partijen bij de integratie van ict in het onderwijs kunnen worden betrokken zal ik verder (laten) uitwerken. Zo zal ik het Platform Onderwijs en Informatiesamenleving vragen om op basis van het onderzoek van het EPN (Electronic-Highway Platform Nederland) de mogelijkheden uit te werken om tot een fonds te komen.

#### ***Deskundigheidsbevordering***

De Kamer heeft extra aandacht gevraagd voor de toepassing van ict in het onderwijsproces zelf. Ik wil nogmaals aangeven dat - ook in internationaal perspectief - nog weinig goede voorbeelden te vinden zijn. Uit de ict-monitor blijkt dat ook als het gaat om deskundigheidsbevordering, het fundament is gelegd. Zo goed als alle docenten beschikken over ict-basisvaardigheden en ict wordt steeds meer gebruikt. Echter, er is nog vooral sprake van 'learn to use', terwijl we uit moeten komen op 'use to learn'.

Er zijn activiteiten in gang gezet om didactische ict-vaardigheden te bevorderen. Zoals de didactische module in het

digitaal rijbewijs onderwijs (DRO), de koppeling van didacto's (beschrijvingen van ict-gebruik in de klas) aan scholingsarrangement en de subsidieregeling 2000 die heeft geleid tot 337 netwerkprojecten, gericht op samenwerking en het uitwisselen van ervaringen. Deze activiteiten hebben echter nog geen effect kunnen hebben op de uitkomsten van de ict-monitor 1999-2000. Het toetssysteem DRO is eind juni volledig operationeel, de didactobank zal in september gevuld zijn en een groot deel van de 337 netwerkprojecten is nog maar net toegekend en opgestart.

Uit ict-monitor en internationale vergelijkingen blijkt dat '*learning by doing*', al dan niet in netwerken, een steeds belangrijker alternatief wordt voor traditionele scholing. Om didactisch ict-gebruik te stimuleren, heb ik daarom nog een aantal initiatieven genomen.

Van de nieuwe ict-subsidieregeling 2001/2002 is een bedrag van 11 miljoen gulden beschikbaar voor netwerkprojecten en implementatieprojecten. Netwerkprojecten blijken een krachtig instrument om samenwerkend leren van docenten te initiëren. Implementatieprojecten zijn erop gericht ervaringen op te doen bij de



feitelijke didactische ict integratie. Beide projecten leveren op deze wijze een belangrijke bijdrage aan deskundigheidsbevordering ('use to learn').

Daarnaast laat ik de instrumenten van het Canadese GrassRoots Programma vertalen voor de Nederlandse situatie. In Canada, en ook in Zweden in het kader van het ITiS-programma, is gebleken dat kleine, eenvoudige projecten die worden uitgevoerd door de docent in de klas - dus mét leerlingen - ertoe bijdragen dat leraren enthousiast over de drempel van ict-gebruik stappen.

Om de bekendheid van docenten met didactische ict-mogelijkheden te vergroten zal ik een onderzoek laten verrichten naar didactische ict-vaardigheden en worden informatiebijeenkomsten georganiseerd. Scholen worden zo geholpen een referentiekader te vormen van vaardigheden die nodig zijn voor ict-gebruik in de klas en hoe die vaardigheden kunnen worden bevorderd.

Daarnaast zorg ik voor een toegankelijk overzicht van voorbeelden en hulp voor scholen op het gebied van deskundigheidsbevordering en didactisch ict-gebruik.

Voor de bevordering van didactische ict-vaardigheden en gebruik is het nu zaak om de beschikbare expertise beter zichtbaar en toegankelijk te maken voor scholen en andere organisaties. De eerste stap daartoe is gezet. Op kennisnet is een aanzet gemaakt voor een expertiseboulevard (zie [www.kennisnet.nl/expertise](http://www.kennisnet.nl/expertise)). Er is veel expertise beschikbaar als het gaat om ict en onderwijs. Ik noem de expertisecentra en de verschillende leerstoelen bij universiteiten. Het virtuele kristallisatiepunt biedt de mogelijkheid om verschillende expertises te bundelen, waarbij in het oog moet worden gehouden dat implementatie en gebruik van ict op school maatwerk is. Er is niet één ict-didactiek, niet één oplossing voor het hele onderwijs.

Met de ingezette en nieuwe activiteiten op het terrein van de deskundigheidsbevordering verwacht ik dat een belangrijke bijdrage zal worden geleverd aan de oplossing van de knelpunten, zoals gesignaleerd in de ict-monitor 1999/2000 en door uw Kamer benadrukt.

Via de toekomstige monitoren zal ik nauw toezien op de effecten van deze maatregelen en zonodig aanvullende activiteiten ontwikkelen of stimuleren.

### ***Ict in de eindtermen en kerndoelen binnen het voortgezet onderwijs***

In de kerndoelen van de basisvorming zijn ict-doelen geformuleerd, kerndoelen voor het vak informatiekunde en ict-doelen per vak. In de preambule van de uitgave *Kerndoelen*

*basisvorming 1998-2003* wordt nadrukkelijk het belang van ict aangegeven als hulpmiddel bij het leren uitvoeren en leren leren.

In dit kader worden de volgende activiteiten ondernomen:

- Integratie van ict in de vakken van de basisvorming (de ontwikkeling van nieuwe didactische methoden, modellen en programmatuur waarbij ict wordt geïntegreerd in diverse vakken).
- Integratie van kerndoelen informatiekunde in de vakken van de basisvorming.

In augustus 1999 zijn in het vmbo de nieuwe leerwegen gestart. De examens op basis van de vernieuwde programma's worden voor het eerst afgenomen in 2002/2003. In deze examenprogramma's zijn ict-eindtermen opgenomen. Deze eindtermen zijn een verplicht onderdeel van het schoolexamen en vormen daarom een belangrijke stimulans voor de invoering van ict in het vmbo.

In de vernieuwde eindexamenprogramma's voor havo/vwo zijn per vak ict-eindtermen geformuleerd. Het beleid is erop gericht om op een nader te bepalen moment de ict-eindtermen bindend te verklaren. Met de VVO en de Inspectie VO is overleg gaande over de noodzakelijke voorwaarden hiervoor. Tevens wordt een doorlopende leerlijn ict van basisvorming naar tweede fase ontwikkeld. De invoering van informatica in de tweede fase wordt ondersteund door de omscholing van docenten die dit vak geven.

### ***Meisjes en jongens***

Verder heeft u aandacht gevraagd voor de verschillen tussen jongens en meisjes bij het gebruik van ict in het onderwijs. In het ict-beleid besteed ik expliciet aandacht aan het ontstaan of voortduren van verschillen. Een van de activiteiten is de ontwikkeling van een handleiding voor scholen bij het vormgeven van een op diversiteit gericht schoolbeleid voor ict. De basis voor deze handleiding zijn de resultaten van het onderzoek *Nieuwe media, nieuwe verschillen* en een vervolgonderzoek dat momenteel loopt.

De aandacht voor emancipatie binnen het ict-beleid is in *Onderwijs on line, verbindingen naar de toekomst*, opgenomen als een bijzonder thema. Ik verwijs voor het meest recente emancipatiebeleid naar de *actuele emancipatieagenda 2001-2002 Kristal van Kansen*, die u in maart 2001 heeft ontvangen. In hoofdstuk 4 wordt het plan van aanpak voor de met ict samenhangende activiteiten beschreven.

Een aantal van de acties daarin genoemd zijn:

- Op kennisnet wordt een *diversiteitsplein* ingericht. Op dit plein zullen te vinden zijn: recente onderzoeken en andere publicaties, checklists en andere instrumenten om software en nascholing te beoordelen op diversiteit, en goede voorbeelden.
- In de subsidieregeling ict-ontwikkelprojecten 2001/2002 is er 4,5 miljoen gulden beschikbaar voor ict-ontwikkelprojecten diversiteit.
- Er wordt een checklist ontwikkeld waarmee educatieve software en nascholing kan worden beoordeeld op diversiteitsaspecten.

***Wijze van rapporteren***

In het najaar 2001 zult u een beknopte voortgangsrapportage van mij ontvangen over het project Onderwijs on line. In deze rapportage kunt u een overzicht verwachten van de voortgang van aantal belangrijke activiteiten gericht op het stimuleren van didactisch ict-gebruik en een aantal kerncijfers over de situatie binnen de scholen (op basis van de Ict-Monitor 2000/01). Tevens zal de stand van zaken rond de portalorganisatie en het aansluiten van de scholen worden beschreven (voor actuele informatie zie [www.servicepunt.kennisnet.nl](http://www.servicepunt.kennisnet.nl)).

Voorjaar 2002 ontvangt u wederom een uitgebreide rapportage op basis van Ict-Monitor 2000/01 en *Ict in vogelvlucht 2001/2002*. Deze rapportage zal vergezeld gaan van een verklaring van de Accountantsdienst.

**Tenslotte**

Na aanvankelijke aarzelingen is het enthousiasme van het onderwijsveld voor kennisnet en met name de portalsite groot. Ik vind dat een verheugende en belangrijke ontwikkeling.

De minister van Onderwijs, Cultuur  
en Wetenschappen,

(drs. L.M.L.H.A. Hermans)